

Stichting De Westerkerk en Cultuurcentrum De Wester, Enkhuizen

JAARVERSLAG 2025

INLEIDING

De Westerkerk staat in de 'Top 100 van Nederlandse monumenten' van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Dit is mede vanwege het bijzondere koorhek uit 1542, de orgelkas uit 1549, de kansel uit 1568, en de ruim 1500 historische grafzerken. Daarnaast is er in de kerk een stadslibrije gehuisvest met een monumentale collectie van zestiende- en zeventiende-eeuwse boeken. De kerkeraadskamer is voorzien van goudleerbehang. En tussen de kerk en de toren staat de Costerije, de vroegere kosterwoning, gebouwd in 1600.

De doelstelling van Stichting De Westerkerk is het zorgdragen voor het monument, de publieke functie bevorderen en het organiseren van culturele activiteiten. Daarnaast kunnen de kerk en kerkeraadskamer worden verhuurd, om zo inkomsten te verwerven voor het onderhoud van de kerk en ter financiering van de culturele activiteiten.

De volgende onderwerpen komen aan de orde:

- Zorg voor het kerkgebouw en de Costerije
- Bouw van het orgel
- Activiteiten
- Organisatie
- Verhuur (van de kerk en kerkeraadskamer)
- Publiciteit
- Financien

ZORG VOOR HET GEBOUW

Elke twee jaar maakt de Monumentenwacht Noord-Holland een rapport van de staat van onderhoud van de kerk. Aangegeven wordt welk onderhoud nodig is op korte of langere termijn. Het kan daarbij gaan om kleine herstelwerkzaamheden, maar ook grote onderhoudsprojecten. Een voorbeeld van een groot project in de afgelopen periode was het gefaseerd vervangen van de leien op de zes dakvlakken van de kerk.

De bouwcommissie, bestaande uit twee bestuursleden, de bouwkundig adviseur en twee vrijwilligers van de onderhoudsploeg kwam in 2025 vijf keer bijeen. In de commissie wordt het onderhoud van de kerk besproken uitgaande van de werkljst van de bouwkundig adviseur. Deze stelt de lijst van uit te voeren werkzaamheden samen aan de hand van het rapport van de Monumentenwacht en van bevindingen door de leden van de bouwcommissie. In 2024 is de bonte knaagkever aangetroffen in het koorhek. Die is in mei en juni van 2025 bestreden. Het koorhek werd luchtdicht ingepakt in plastic en met een technische installatie werd het zuurstofgehalte rond het koorhek verlaagd waardoor niet

alleen de insecten zijn gedood maar ook de eitjes daarna niet meer levensvatbaar waren. Dit was de aanbevolen methode voor monumentaal houtwerk dat niet aan chemische middelen blootgesteld kan worden. De methode was bovendien niet bezwaarlijk voor bezoekers van de kerk.

Het houtwerk aan de binnen- en buitenkant van de kerk werd geschilderd. Een omvangrijke klus, waarbij ook door de EAB de nodige reparaties werden verricht. De hoge vochtigheidsgraad in de kerk en het orgel blijft een aandachtspunt. Met dataloggers worden temperatuur en vochtigheid gemonitord in het orgel en vanwege het goudleerbehang ook de kerkeraadskamer. Bovenop de orgelkas is in de loop der jaren flink wat puin en stof terecht gekomen. Door de naden in de kas is dat ook beland in het binnenwerk. Afgelopen jaar is de bovenkant van de orgelkas schoongemaakt en zijn de naden dichtgezet. Deze extra bescherming zorgt ervoor dat er geen, of in elk geval veel minder stof in het instrument kan komen. Bij de bar is een extra gootsteen met kastje aangebracht, hetgeen het werken voor de horeca vrijwilligers aanzienlijk zal vergemakkelijken.

Voor het komende jaar staat de vervanging van het licht- en geluidssysteem op het programma. Niet alleen is het huidige systeem 25 jaar oud, maar het grootste probleem is dat de vrijwilligers het licht alleen kunnen afstellen als ze tot in de nok van de kerk klimmen. Het bestuur vindt dit niet langer verantwoord; en niet alleen omdat de gemiddelde leeftijd van de vrijwilligers blijft stijgen. De onderkant van het koorhek zal het komende jaar moeten worden gerestaureerd. De onderkant, die niet historisch was, moest worden verwijderd in het kader van de bestrijding van de bonte knaagkever. Er wordt nog gestudeerd op de meest verantwoorde restauratie.

Zes vierdejaars studenten van de Opleiding Conservering en Restauratie aan de Universiteit van Amsterdam werkten in mei drie dagen aan diverse kleine projecten in het kerkinterieur, onder begeleiding van gastdocent houtrestauratie Reinier Klusener. Het is daarbij gegaan om het herstellen en bijwerken van beschadigingen aan de houten portalen, het verstevigen van de deurtjes van de 17^e- en 18^e-eeuwse bankenblokken en het controleren van het ophangstelsel en schoonmaken van de rouw- en wapenborden. De werkgroep Cultureel Erfgoed oriënteerde zich verder op de restauratie van deze bijzondere collectie beschilderde borden. Wethouder Hoogervorst van Cultuur bezocht de kerk in juli om zich over dit project te laten voorlichten door de beoogde restauratoren, Reinier Klusener en Karin van der Lem.

De Costerijde, de oude kosterwoning die tegen de kerk is aangebouwd, wordt verhuurd en biedt ruimte aan een Brocante winkel, waar de historische setting mooi tot zijn recht komt.

BOUW VAN HET ORGEL

In de zeer bijzondere orgelkas uit 1549 moest, bij de restauratie daarvan, het oude orgel worden verwijderd. Ruim 20 jaar was er geen orgelspel in de kerk te horen. Maar het bestuur is de uitdaging aangegaan om te proberen in de oude kas, achter de 17^e eeuwse frontpijpen van Duyschot, een nieuw orgel te bouwen. Verschuieren Orgelbouw uit Ittervoort won een uitgeschreven prijsvraag en kreeg de opdracht om in drie fasen het orgel te maken voor de Westerkerk. Het eerste deel, het Bovenwerk, werd op 16 oktober 2021 ingewijd door de bekende organist Ton Koopman. Daarmee werden orgelconcerten mogelijk. Op 9 juni 2024 werd het tweede deel van het orgel, het Hoofdwerk en Pedaal, feestelijk in gebruik genomen met een concert door onze orgeladviseur Theo Jellema. In 2024 en 2025 werd doorgespaard door de Vrienden van het Orgel, werden benefietconcerten georganiseerd, orgeldiners gehouden en werden orgelpijpen gesponsord en gegraveerd. Opnieuw werd een aantal particuliere fondsen benaderd voor subsidie voor de bouw van het Rugwerk. En de boekenmarkt heeft gedurende de maanden van de openstelling weer een flink bedrag opgeleverd voor het orgel. Dankzij een grote schenking liep het verwerven van de benodigde gelden voor het Rugwerk ineens zo voorspoedig dat we met Verschuieren Orgelbouw het contract konden tekenen voor de bouw daarvan in 2026. Dan zal het orgel weer in zijn volle glorie te horen zijn.

ACTIVITEITEN

- Orgelconcerten

Vanaf mei 2025 zijn er 16 orgelconcerten of bespelingen geweest. Onze orgeladviseur, Theo Jellema, heeft twee daarvan als 'benefiet-concert' aangeboden voor de bouw van het Rugwerk.

Het eerste concert, tevens benefietconcert, was op zondagmiddag 15 mei. Op 21 mei verzorgde organist Simon Stelling, die is opgegroeid in Enkhuizen en les kreeg op het oude orgel van de Westerkerk, een concert ter herinnering aan de keuze van Enkhuizen voor de Prins van Oranje op 21 mei 1572.

Op zondag 1 juni vond een "orgel plus concert" plaats van orgel met dwarsfluit, een combinatie die prachtig klonk. Het orgel is bespeeld door organist Edwin Hinfelaar, en de fluitiste was Margaret Mathot.

Elke 14 dagen vonden daarna de zondagmiddag zomerconcerten plaats door gerenommeerde organisten zoals de Belgische Benoit Mernier, Francesco Botti uit Italië (die de tweede prijs had gewonnen in het Groninger Orgelconcours) en de Zwitserse Babette Mondry. Maar ook Nederlandse top organisten zoals Theo Jellema en Bernard Winsemius lieten prachtige orgelmuziek klinken.

Op vijf donderdagmiddagen zijn er orgelbespelingen geweest, waarbij we vooral jonge organisten hebben uitgenodigd die veelal nog studeren op diverse conservatoria; de organisten: Daniel Cardiel Manso (Spanje), Gertine Hoefnagels, Wietse Ouwejan, Andries Bogerd en Marijn Valk.

Tijdens de Open Monumentendagen (waarbij de eerste dag tevens Nationale Orgel dag is) hebben naast professionals zoals Jan van der Leek, ook een aantal amateur organisten gespeeld. Gedurende deze dagen was er elke twee uur een bespeling waarbij de organist de tijd naar eigen goeddunken kon vullen met zijn of haar orgelspel.

Het nog 'jonge' instrument mag zich al verheugen in (inter)nationale belangstelling. Al heel wat groepen geïnteresseerden hebben een bezoek aan het orgel gebracht.

Drie keer werd de mogelijkheid geboden aan een groep, (een professioneel netwerk, een vrienden groep, en een examendiner) om, naast een bezoek aan de Librije, een klein orgelconcert te combineren met een kijkje achter het orgel en aansluitend een zogenaamd 'Orgeldiner'. Deze formule was in 2025 ook een welkome bron van inkomsten

- Zomeropenstelling

Een belangrijke doelstelling is om publiek gelegenheid te geven om de kerk te bezoeken. Gedurende de zomermaanden, van 3 juni tot en met 15 september, was de kerk op dinsdag t/m zaterdag (en een enkele zondag) geopend van 13.30 uur tot 17.00 uur. De kerkschatten waren te bewonderen en de Librije kon worden bezocht. Ook in 2025 was de tweedehands boekenmarkt weer een groot succes. Net als afgelopen jaren was de bestemming van het geld: de afbouw van het orgel.

Dit jaar waren er twee wat kleinere tentoonstellingen en één grote. Van 3 tot 20 juni waren er de prachtige foto's van de 'Fotoclub Enkhuizen en de Streek' die 50 jaar bestond. En van 11 tot 15 juni was er bovendien een kortdurende tentoonstelling over 50 jaar Jazzfestival Enkhuizen.

Het klapstuk was in 2025 de tentoonstelling over Paulus Potter die 400 jaar geleden, op 20 november 1625, in Enkhuizen is geboren en in de Westerkerk is gedoopt. Barbara Moody was de grote inspirator achter deze tentoonstelling. Ze had eerder 5 Enkhuizer kunstenaars enthousiast gemaakt om een schilderij te maken voor de televisieserie 'De gezonken meesters'. De verloren 'Ossendrift' van Paulus Potter diende daarvoor als inspiratie. Deze 5 grote werken waren nu de Westerkerk te bewonderen. Onderdeel van de expositie was het levensverhaal van Paulus Potter verteld op diverse panelen. Er was zelfs een originele ets van Paulus Potter te zien. De Vereniging Paulus Potter had een 'Gesamtkunstwerk' gemaakt en werden er schilderijen van oude schepen geëxposeerd, gemaakt door Thijs Visser. Omdat Paulus Potter een dierenschilder was, vormden de prachtige marmeren beelden van Chris Tap, schitterend geplaatst op het hoogkoor, een belangrijk onderdeel van de tentoonstelling. De enorme stier was wel de grootste eyecatcher.

Het gastvrouw- en gastheerschap werd ook dit jaar weer waargenomen door een groot aantal vrijwilligers.

In de zomer hebben in totaal hebben 20.635 mensen een bezoek gebracht aan de Westerkerk. Als we de bezoekers van de diverse concerten gedurende het jaar meetellen komt dit aantal op ongeveer 25.000.

- **Muziek**

Het muziekseizoen begon op 18 april met een prachtige uitvoering van de Matthäus Passion van Johann Sebastian Bach, uitgevoerd door het barokensemble Eik en Linde. Na de uitvoering en gedurende de dagen erna kon men een tentoonstelling bezoeken van schilderijen met 'Enkhuizen' als thema. De schilderijen waren verzameld door Thijs Kramer (1938-2021). Deze dirigent/organist en componist dirigeerde in 2015 de Matthäus Passion in de Westerkerk.

De Big Band 'No Pressure' zorgde op 5 mei voor een swingend bevrijdingsconcert. 80 jaar bevrijding is gevierd met muziek uit de jaren 40. Hits van Glenn Miller, Vera Lynn en tijdgenoten vulden de kerk.

De Gospeldienst, zo langzamerhand een traditie tijdens de Jazz dagen in Enkhuizen, werd op 15 juni gehouden en het is altijd weer een feest om te horen hoe ook deze muziek prachtig klinkt in onze kerk. Een andere traditie is het Koopkoren-festival waarbij muziek van diverse koren de straten van Enkhuizen vulde, maar ook in de Westerkerk vonden diverse optredens plaats.

Een praktisch uitverkochte Westerkerk kon op 15 november luisteren naar het prachtige dubbel concert van de Oratorium Vereniging Stem en Snaren: de Paukenmis van Joseph Haydn en het Requiem van Karl Jenkins. Beide werken verbinden maatschappelijke betrokkenheid met muziek vol troost en hoop.

Een week later klonken er andere, maar zeker niet mindere klanken door de kerk met het spectaculaire 'Galaxy' door KSM op 21 en 22 november. Dit concert werd gecombineerd met een lichtshow

Het muziekjaar werd traditioneel afgesloten met een kerstconcert door het Enkhuizer koor op zaterdag 20 december, onder de bezielende leiding van Majan Wiersma. De trompet, bespeeld door Bram van Tongeren, klonk prachtig in de in kerstsfeer gestoken kerk. Door

ongeveer 500 bezoekers werd meegezongen en geluisterd naar de solisten, de musici en het koor; het was een mooie sfeervolle avond.

- Overige activiteiten

Bij de Brocante markt op 1 en 2 februari, werd de kerk gevuld door stands met antiek en curiosa.

Op 22 mei werd officieel het tweedelige boek van Daphne Wouts over de Librije van Enkhuizen feestelijk gepresenteerd. Daphne promoveerde in juli 2023 in Leiden op een proefschrift gewijd aan onze Librije. Dit boek is een bewerking van haar proefschrift. Burgemeester Jeltje Hoekstra-Sikkema nam het eerste exemplaar in ontvangst.

Op 29 oktober was de kerk weer een van de mooiste stemlokalen in het land voor de landelijke verkiezingen

Een symposium over Paulus Potter vond plaats op 13 november, waarmee het Paulus Potter jaar voor Enkhuizen werd afgesloten met een reeks interessante lezingen door experts.

ORGANISATIE

Bestuur

Stichting de Westerkerk heeft een onbezoldigd, meewerkend bestuur. Door het bestuur vastgesteld beleid wordt uitgevoerd in samenspraak met het team van ca. 70 vrijwilligers. De taken die zijn verdeeld onder de bestuursleden betreffen: financiën, subsidieaanvragen en fondsenwerving, onderhoud en bouwkundige aspecten, zaken betreffende het orgel, erfgoed, culturele programmering, secretariaat, publiciteit en externe contacten.

Het bestuur vergadert in beginsel elke vier tot zes weken. In het verslagjaar werd 10 keer voltallig vergaderd. De secretaris zorgde steeds voor de notulen en een actielijst. Frequent was er informeler overleg over lopende zaken. Samenstelling en taakverdeling van het bestuur bleven ongewijzigd. Het bestuur wordt bijgestaan door een bouwkundig adviseur en een adviseur Erfgoed.

Vrijwilligers

Voor het draaiende houden van Stichting de Westerkerk en Cultuurcentrum De Wester kon het bestuur ook in het afgelopen jaar weer rekenen op ruim 70 vrijwilligers, die worden ingezet bij de diverse activiteiten. De werkzaamheden zijn verdeeld over meerdere werkgroepen en commissies. Er is de dinsdagmorgen-ploeg, die zorg draagt voor het gereedmaken, schoonmaken en opruimen van de kerk bij evenementen, en die allerlei bouwtechnisch onderhoud uitvoert. Er is een horeca-ploeg met vrijwilligers die zorgen voor hapjes en drankjes tijdens evenementen. Er is een bouwcommissie die meedenkt over wat nodig is bij het onderhoud van het gebouw en de veiligheid voor de medewerkers. Ook de energietransitie heeft hun aandacht. Er is een werkgroep Cultureel Erfgoed, die informatie verzamelt over de kerk en haar schatten, een werkgroep Kunst en Cultuur, die zich buigt over een cultureel programma en de zomertentoonstellingen. Ook is er een werkgroep Publiciteit, die zich bezighoudt met de uitgave van de Nieuwsbrief die twee keer per jaar verschijnt. Daarnaast zijn er vrijwilligers die zich bezighouden met de (financiële) administratie en de verhuur. Twee vrijwilligers krijgen een vrijwilligersvergoeding. Traditiegetrouw was er ook in het afgelopen jaar een feestelijke bijeenkomst met dinerbuffet voor alle vrijwilligers en hun partners en kregen alle vrijwilligers een attentie met Kerst. Tijdens die bijeenkomst werd de 'vrijwilliger van het jaar' bekend gemaakt. Dit jaar was dat Jaap Holwerda, een trouwe deelnemer aan de dinsdagploeg, o.a zorgdragend voor het tuin onderhoud. Ook is hij kerkmeester

bij evenementen, actief bij de horeca en brengt hij de Nieuwsbrief rond. Omdat we als stichting 25 jaar bestaan, hadden we dit jaar ook de 'vrijwilliger van de eerste 25 jaar'. Wie kon dat anders zijn dan Frits Lebbing, de duizendpoot en onmisbare organisator, regelaar en uitvoerder van vele taken om zo het werk van de Stichting de Westerkerk mogelijk te maken.

Governance Code

De organisatie heeft als maatschappelijke doelstelling: het onderhouden van het monument en het ontwikkelen van een cultureel programma voor de inwoners van Enkhuizen en omstreken. Ook in 2025 is die doelstelling weer nagestreefd en gerealiseerd. De bestuursleden zijn onafhankelijk en handelen integer. Zij ontvangen geen vergoeding. Zij zijn alert op belangenverstrengeling en gaan op een zorgvuldige wijze om met tegenstrijdige belangen. In 2025 zijn er geen belangenconflicten aan de orde geweest. De bestuursleden zijn zich bewust van hun rol en onderlinge verdeling van taken. Er is een reglement met taakomschrijvingen en bestuurdersprofielen.

VERHUUR

De kerk kan voor uiteenlopende zaken worden gehuurd, zoals voor concerten, conferenties, huwelijken en begrafenissen. Zo vonden wij het een grote eer om de afscheidsdienst te hebben mogen verzorgen van de bekende Enkhuizer Simon Groot, winnaar van de World Food Prize. Het verhuren van de kerk is een belangrijke bron van inkomsten. In 2025 is de kerk verhuurd voor de concerten van Stem en Snaren en KSM en voor het Koopkoren Festival. Andere voorbeelden zijn het uitreiken van de 'lintjes' door de burgemeester en de diploma uitreiking van de Enkhuizer Zeevaartschool.

PUBLICITEIT

De website van de Westerkerk ziet er niet alleen prachtig uit, hij wordt ook heel goed onderhouden. Alle informatie over evenementen is tijdig op de website te vinden en na afloop is er vaak een mooi verslag en een fotocollage; en af en toe ook een YouTube filmpje (dat van het kerstconcert had bij het schrijven van dit jaarverslag al 73.000 'views'). Op de website was ook in 2025 weer de voortgang van de bouw van het orgel te volgen en kon men de website gebruiken om een orgelpijp te sponsoren. Daarnaast probeerden we zoveel mogelijk te publiceren over de activiteiten in de plaatselijke kranten en periodieken. Voor grotere evenementen lieten we apart flyers en posters maken en soms ook wervende spandoeken. Twee keer is in 2025 de Nieuwsbrief van de Westerkerk verschenen, met allerlei wetenswaardigheden over de kerk, haar activiteiten en haar vrijwilligers.

FINANCIËN

Het Rijk en de Provincie Noord-Holland zijn de belangrijkste financiers bij restauratiewerkzaamheden. In 2025 is er van de provincie Noord Holland een subsidie ontvangen van € 16.000, bestemd voor de behandeling van het koorhek en voor het schilderwerk met de benodigde reparaties.

De elk jaar terugkerende vaste kosten voor exploitatie van de kerk zijn aanzienlijk. Het verzekeren van het gebouw kostte ongeveer € 13.000,-. Het vastrecht voor de energielevering bedroeg € 6000,-. De tweejaarlijkse inspectie door de Monumentenwacht kostte deze keer € 4000,-. En er waren uiteraard ook weer kosten verbonden aan het zelf organiseren van activiteiten zoals de diverse concerten. En altijd zijn er de nodige kosten voor publiciteit (voor banners, folders, programmaboekjes en de Nieuwsbrieven).

Inkomsten werden verkregen uit verhuur en de opbrengst van de horeca. Daarnaast waren ook de bijdragen van donateurs van groot belang. Hiertoe behoren de leden van het Westerkerk Genootschap (zij dragen € 500,- per jaar bij), de Steunpilaren (€ 10,- tot € 100,- per jaar) en de

Vrienden van het Orgel (€ 50,- tot € 100,- per jaar). De gemeente Enkhuizen verleende ook in het afgelopen jaar een subsidie voor activiteiten van € 10.000. Daarnaast ontvingen we vrijwillige bijdragen van bezoekers tijdens de zomeropenstelling en bij concerten als er geen entree wordt geheven. Donaties kwamen ook van plaatselijke fondsen zoals de Jacob van Wagtendonk Stichting en de Trintel. Specifieke donaties voor het orgel ontvingen wij van het Cultuur Fonds Noord-Holland, de Kerkmeijer- de Regt Stichting en het Hendrik MullerFonds.